

Zitting 1982–1983

17 628

Overgangswet Wet op het basisonderwijs

Nr. 12

EINDVERSLAG

Vastgesteld 31 maart 1983

Na kennisneming van de memorie van antwoord bleek er in de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen nog behoefte te bestaan aan het stellen van nadere vragen en het plaatsen van opmerkingen. Bij dit verslag is de in de memorie van antwoord gehanteerde indeling gevolgd.

1. ALGEMEEN

De leden van de fracties van de P.v.d.A., van het C.D.A., van de V.V.D., van de P.S.P., van de R.P.F. en van het G.P.V. waren erkentelijk voor de snelle en op bepaalde onderdelen diepgaande wijze waarop door de Regering is ingegaan op door hen in het voorlopig verslag naar voren gebrachte vragen en opmerkingen. Niettegenstaande dat bestond bij hen nog wel behoefte aan een nadere verduidelijking, waarbij de leden van de P.v.d.A.-fractie met name wensten in te gaan op de financiële problemen die samenhangen met de invoering van het basisonderwijs, danwel daarvan het gevolg zijn. De opmerkingen ter zake van de Regering in de memorie van antwoord achtten zij bijzonder teleurstellend.

1. Samenstelling:

Leden: Van Ooijen (PvdA), voorzitter, Dees (VVD), Konings (PvdA), Evenhuis (VVD), Worrell (PvdA), Hermes (CDA), Beinema (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Lansink (CDA), Van Kemenade (PvdA), vacature PvdA, Andela-Baur (CDA), ondervoorzitter, Niessen (PvdA), Van Baars (CDA), Mik (D'66), Wagenaar (RPF), Van der Vlies (SGP), Wallage (PvdA), Willems (PSP), Schreuders (CPN), Den Ouden-Dekkers (VVD), Dijkstal (VVD), Franssen (VVD).

Plv. leden: Ter Veld (PvdA), Braams (VVD), Van der Doef (PvdA), Kamp (VVD), vacature PvdA, B. de Vries (CDA), J. de Boer (CDA), Eversdijk (CDA), Couprie (CDA), Toussaint (PvdA), Poppe (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), vacature PvdA, vacature CDA, Groenman (D'66), Schutte (GPV), vacature PvdA, Lankhorst (PPR), Van Rey (VVD), Korthals (VVD), Lucasen-Stauttener (VVD).

Financiën

Hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie erkennen dat de financiële omstandigheden waarin ons land zich bevindt ook zonder invoering van de nieuwe basisschool zich zouden doen gelden in het onderwijs, wensten zij echter onder de aandacht te brengen dat invoering van een nieuw onderwijssysteem van alle daarbij betrokkenen een extra inspanning vraagt. Indien de financiële omstandigheden, waaronder van de betrokkenen een extra inspanning wordt verlangd, bovendien nog met zich brengen dat werkomstandigheden worden bemoeilijkt, stapelen zich problemen op. Minstens in psychologisch opzicht kan daardoor het klimaat ontstaan waarin alle extra inspanningen op rekening worden geschreven van die nieuwe basisschool. Dat de Regering voor dat gevaar tot nu toe geen oog blijkt te hebben, had deze leden verbaasd.

Weinig oog leek de Regering volgens hen ook te hebben voor de financiële problemen bij de gemeenten. Weliswaar komen deze financiële problemen niet direct voort uit het feit van de invoering van de nieuwe basisschool,

maar het zal noch de gemeenten noch anderen veel helpen, indien wordt vastgesteld dat hier geen sprake is van causaal verband tussen een en ander, doch slechts van correlatie.

Naar de opvatting van de leden van de P.v.d.A.-fractie is het wezenlijke probleem, dat – tegelijk met de invoering van de nieuwe basisschool – maatregelen worden genomen die in dat onderwijs een beperking van de materiële en personele voorzieningen betekenen, terwijl – waar het gemeenten betreft – niet alleen het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen beperkingen doorvoert, maar ook de gemeenten te maken krijgen met bezuinigingen via het Gemeentefonds. Waar tot nu toe de gemeenten gezamenlijk jaarlijks voor vele honderden miljoenen guldens hebben bijgedragen in de kosten van het kleuter-, en lager onderwijs, kan naar de opvatting van de leden van de P.v.d.A.-fractie gevoeglijk worden aangenomen dat de scholen in de komende tijd aanzienlijke bezuinigingen zullen bereiken. Zij delen dan ook niet de mening dat «het mogelijke (is) gedaan om aan de problemen tegemoet te komen» (memorie van antwoord blz. 4). Het gaat niet aan, aldus deze leden, dat de politieke leiding van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen het eigen straatje schoonveegt en afstand neemt van de financiële gevolgen die het onderwijs treffen via maatregelen, genomen door andere instanties.

Bijzonder verontrust waren de aan het woord zijnde leden door de volgende mededeling van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) naar aanleiding van de memorie van antwoord:

«Het onderhavige wetsontwerp in deze vorm en onder de thans bekende financiële condities is voor de gemeenten bestuurlijk onuitvoerbaar. Bij aanvaarding neemt de wetgever een zware verantwoordelijkheid op zich». Deze leden namen deze mededeling bijzonder ernstig en wilden daarom de Regering uitnodigen nader aan te tonen dat bij de invoering van de Wet op het basisonderwijs werkelijk sprake zal zijn van een van rijkswege verstrekte kostendekkende vergoeding aan de gemeenten. Zij drongen dan ook sterk aan op het door de VNG gevraagde overleg met de Regering en op een zodanig resultaat van dat overleg dat een volledige medewerking van deze vereniging zou kunnen worden verkregen bij de invoering van de basisschool. Deze leden wensten voorts van dat resultaat op de hoogte te zijn vóór de definitieve afhandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer.

De Staatssecretaris stelt, dat de financiering van de meerkosten van de invoering van de WBO is geregeld, in verband waarmee onder meer een extra bedrag voor de materiële uitgaven ter grootte van f 125 mln. structureel beschikbaar is gesteld. De financiële middelen die in de meerjarenramingen zijn voorzien vormen een redelijke basis voor die invoering, zo stelt de bewindsman. Echter, niet kan worden uitgesloten dat wellicht aan die (materiële) voorzieningen zal moeten worden getornd, zo stelt hij vervolgens.

Als dat het geval zou worden, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie, hoe kan dan nog worden gesproken van een «redelijke basis» voor de invoering van de WBO, te meer daar de Staatssecretaris zelf ook wijst op de problematiek van tekort schietende gemeentelijke exploitatie-uitkeringen, en als wordt bedacht dat die f 125 mln. al sterk afsteekt tegen het door de commissie-Londo becijferde bedrag van f 293 mln.?

Hoe denkt de Staatssecretaris ervoor te kunnen zorg dragen dat de grondgedachten van de materiële en personele regelingen in stand worden gehouden in het geval bezuinigingen onvermijdelijk zijn?

Zij vroegen zich af waarop de mening van de bewindsman is gebaseerd, dat de in de WBO en OWBO aan de gemeenten opgedragen taken geen groter beslag zullen leggen op het gemeentelijk apparaat. Deze leden waren van mening dat in ieder geval het inspelen op de toekomstige situatie tijdelijk een extra belasting voor dat apparaat zal betekenen.

Leden van de V.V.D.-fractie waren teleurgesteld over de summiere passage in de memorie van antwoord met betrekking tot de financiële

aspecten. Als gesteld wordt «dat de zorgwekkende financiële omstandigheden ook van invloed zouden zijn op de situatie in het primair onderwijs als er geen sprake was van invoering van de WBO», dan is dat op zich juist, maar dat ontslaat naar hun mening de Regering niet van de plicht bij een zo essentiële en omvangrijke wijziging van ons stelsel van primair onderwijs een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de financiële gevolgen van deze wijziging. Daarnaast zou moeten worden aangegeven wat de voor 1983 doorgevoerde bezuinigingen en de nog door te voeren bezuinigingen in de jaren 1984 t/m 1986 op de onderwijsbegroting voor gevolgen hebben voor de invoering van de basisschool. Slechts dan wordt het mogelijk te beoordelen of de financiële middelen toereikend zijn om de basisschool in te voeren, zonder dat op voorhand al grote concessies gedaan moeten worden aan de uitgangspunten en doelstellingen van de WBO en aan de kwaliteit van het basisonderwijs.

Zij vonden het eveneens teleurstellend, dat de Regering op dit moment niet in staat was uitvoerig in te gaan op de mogelijke gevolgen van de budgettaire problemen die ook op het basisonderwijs betrekking zullen hebben, zoals op blz. 4 van de memorie van antwoord is gesteld. Zij deden een beroep op de Regering alsnog uitgebreid op de financiële aspecten in te gaan.

Zij vroegen daarbij speciale aandacht te besteden aan het reële gevaar, dat – zo meenden zij – de financiële lasten van de invoering van de basisschool voor een deel afgewenteld dreigen te worden op de gemeentebesturen, die toch al met grote tekorten op hun onderwijsbegroting te kampen hebben. Zij verwezen naar de brief van 9 maart 1983, kenmerk 2320, die de VNG aan de leden van de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal stuurde. In deze brief meldt de VNG, dat zij zich in een afzonderlijk schrijven tot de Regering zou richten om haar van haar conclusie op de hoogte te stellen en aan te dringen op een laatste bestuurlijk overleg.

Leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de Regering de bedoelde brief ontvangen had, en of er daarop volgend bestuurlijk overleg had plaatsgevonden. Bovendien drongen zij erop aan, dat de Regering haar standpunt ten aanzien van de door de VNG geformuleerde bezwaren kenbaar zou maken.

De leden van de P.S.P.-fractie constateerden dat hun ongerustheid over de materiële voorwaarden bij de overgang naar het nieuwe basisonderwijs, zowel door de inhoud van de memorie van antwoord als de bezuinigingsmaatregelen in de tweede nota van wijziging bij de onderwijsbegroting voor 1983 (17 600, VIII nr. 20), alleen nog maar is toegenomen. Zij verwezen hierbij ook naar het commentaar van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op de memorie van antwoord waarin het wetsontwerp OWBO «onder de thans bekende financiële condities voor de gemeenten bestuurlijk onuitvoerbaar is».

Wat is de reactie van de Regering op deze uitspraak?

Voorlichting

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden het op prijs gesteld dat de Regering nader inzicht heeft gegeven in de verschillende manieren waarop zal worden getracht om voorlichting over de nieuwe basisschool te geven. Bij de mondelinge behandeling van het wetsontwerp wilden zij hierop nog nader ingaan.

Ook de leden van de C.D.A.-fractie hadden waardering voor de wijze waarop de onderwijskundige en bestuurlijke invoering van de basisschool zal worden ondersteund met een uitgebreide informatie- en voorlichtingscampagne. Het leek hun noodzakelijk dat in deze campagne ook ruime aandacht wordt besteed aan de precaire financieel-economische omstandigheden waaronder de invoering van de WBO moet plaatsvinden.

Zij onderschreven de opvatting van de Staatssecretaris dat de organisaties in het onderwijsveld zelf in het kader van de voorlichting een belangrijke taak dienen te vervullen en samenwerking – met behoud van ieders verantwoordelijkheid – daarbij geboden is.

1.2. Tijdplanning

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden het op prijs dat naar vermogen inzicht was gegeven in de hoofdlijnen van het op te stellen Bouwbesluit, het Rechtspositiebesluit en de Formatieregeling. Zij hadden er begrip voor dat, nu door tijdgebrek het vereiste overleg nog goeddeels dient plaats te hebben, aan deze hoofdlijnen een voorlopig karakter moet worden toegekend. Ook begrepen zij dat de financiële gevolgen o.a. van de onlangs door de Kamer aangenomen onderwijsbegroting voor 1983 nog dienen te worden verwerkt. Deze leden gingen er echter van uit dat het bedoelde overleg en de nadere verwerking van beslissingen over bezuinigingen zal hebben plaatsgevonden voor de afhandeling van het wetsontwerp in de Kamer.

1.3. Financiële consequenties

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de vraag hoe het mogelijk is dat wordt gesteld: «Daar hiervoor is aangegeven dat de financiering van de meerkosten is geregeld» (blz. 7 memorie van antwoord), terwijl de commissie-Londo de meerkosten voor het basisonderwijs heeft berekend op f 234 mln. (op basis van het prijspeil in 1978), en niet op f 125 mln. zoals door de Regering wordt voorondersteld.

Voorts zouden deze leden graag vernemen of de meerkosten, voortkomend uit integratievoorzieningen wel kunnen worden weggestreept tegen besparingen ten gevolge van de leegstand van gebouwen. Hebben de gemeenten hier ook niets te vrezen, en kunnen ook daar meerkosten en besparingen zonder meer tegen elkaar worden weggestreept?

2. WIJZIGINGEN IN DE WBO

2.1. Voorziening in de huisvesting

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren in het geheel niet overtuigd van de noodzaak om de bepaling op te nemen dat voor het verhuren van gebouwen of terreinen toestemming nodig is van de minister. Zij zagen niet in waarom het college van B. en W. daarvoor geen toestemming zou kunnen geven, gehoord het advies van de inspecteur. Bovendien zou een dergelijk besluit van B. en W. grond kunnen zijn voor een beroep op een hogere overheid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten voorts nadere toelichting op de opmerking dat deze toestemming van de minister in overeenstemming kan worden geacht met een decentrale opzet van het huisvestingsstelsel.

De leden van de C.D.A.-fractie waardeerden de positieve intentie die uit artikel 68 sprak en hoopten dat dit in de praktijk ook zal worden waar gemaakt.

Ten aanzien van de artikelen 78a en 78j vroegen zij zich af of GS of de Kroon in beroep wel kunnen bepalen dat de bouwplannen die de vergoedingsnormen overschrijden, ook moeten worden goedgekeurd als het schoolbestuur de meerkosten niet voor eigen rekening neemt.

Voorts moet naar hun mening in de tweede volzin van het tweede lid van artikel 78f tussen de woorden «dan» en «voor» het woord «wel» worden ingevoegd.

Voor het overige vroegen zij zich af of de verplichting tot overleg voor alle doeleinden geldt waarvoor gebouwen van openbare en bijzondere scholen (gedeeltelijk) aan derden in gebruik worden gegeven of slechts voor bepaalde. Is, zo vroegen deze leden zich af, verplicht overleg met het bevoegd gezag van bijzondere scholen over de in het vijfde lid bedoelde vast te stellen regeling niet op zijn plaats?

Het antwoord van de Staatssecretaris op de vraag van de leden van de R.P.F.-fractie over de bureaucratische elementen in de huisvestingsvoorzieningen, was de vraagstellers niet geheel duidelijk geworden. Zij vroegen zich af welk voordeel het bijzonder onderwijs heeft bij een aantal planningselementen in het huisvestingsstelsel, zoals werd gesuggereerd. Zij vermochten voorts niet in te zien dat dit zou kunnen leiden tot een toegankelijker procedure bij het huisvestingsstelsel.

Deze leden hadden de Staatssecretaris voorts gevraagd naar de mogelijkheden van beroep voor wat betreft de uitvoering van artikel 78f, eerste en vierde lid. Ondanks het vrij uitvoerige antwoord van de bewindsman hadden zij toch de indruk dat hier niet op hun concrete vraag was ingegaan. Zij wilden niet twifelen aan de goedwillendheid van gemeentebesturen en namen ook wel aan dat er overleg gevoerd zal worden. Niettemin bleven zij van mening, dat met het oog op de rechtszekerheid beroep tegen beslissingen op grond van het eerste en vierde lid mogelijk zou moeten zijn. Ook handhaafden zij hun bezwaar tegen artikel 78f, lid 5, en gaven zij nogmaals in overweging, dat het geven van voorschriften – zoals bedoeld in het onderhavige lid – in de eerste plaats een taak is van het bevoegd gezag en niet van de gemeentebesturen.

2.2. Bekostiging en materiële instandhouding

Het was de leden van de P.v.d.A.-fractie niet duidelijk geworden of de capaciteitsvergoeding nu ook wordt toegekend waar het niet meer voor het onderwijs gebruikte lokalen betreft. Worden, indien dat niet het geval mocht zijn, de gemeenten niet met extra lasten opgescheept? Zij zouden daarom graag ingelicht willen worden omtrent de voorwaarden die zullen gelden bij het vaststellen van een vergoeding voor «de lokalen bedoeld in artikel E 27, die niet voor gebruik door het basisonderwijs noodzakelijk zijn», zoals vermeld in de artikelen E 28, E 29, E 31 en E 32.

Waarom is in de WBO niet voorgesteld een zodanige regeling op te nemen dat gemeenten voortaan niet langer door Kroonuitspraken de lasten dienen te dragen van het beleid dat van rijkswege wordt gevoerd, zoals thans het geval is met betrekking tot artikel 50 van de Kleuteronderwijswet en artikel 72 van de Lager-onderwijswet 1920, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie. Met name zouden zij graag inzicht verkrijgen omtrent de mogelijkheid tot reservering voor gemeentelijke scholen uit de rijksvergoedingen.

Leden van de V.V.D.-fractie waren van oordeel, dat de grote financiële problemen en de voornog onzekere financiële gevolgen van de invoering van de basisschool op 1 augustus 1985, de Kamer dwingen tot een spoedige herbezinning op het bekostigingssysteem, en derhalve niet gewacht kan worden tot de evaluatie van het in de WBO vastgelegde bekostigingssysteem in 1990, zoals gesteld in de memorie van antwoord. Zij vroegen de Regering in overleg te treden met de commissie-Londo over de mogelijkheid tot het eerder uitbrengen van het eindadvies dan «pas in de loop van 1984», en aan te geven tot welk resultaat dit overleg heeft geleid.

2.4. Afstemming op de Kaderwet specifiek welzijn

De leden van de P.v.d.A.-fractie zagen in het geheel niet in waarom in het voorgestelde artikel 74 van de WBO aan het bijzonder onderwijs zodanige rechten (zouden moeten) worden toegekend, dan «aan een bevoegd gezag

in principe niet tegen zijn zin een multifunctioneel gebouw als huisvesting kan worden opgedrongen» (blz. 19 memorie van antwoord). Indien het om maatschappelijke, financiële en andere redenen gewenst voorkomt zodanige schoolgebouwen te stichten dat deze eventueel ook geschikt zouden kunnen zijn voor andere doeleinden dan het geven van onderwijs, zagen deze leden niet in waarom dat door de overheid niet zou kunnen worden verlangd. Indien de (o.a. door de Harmonisatieraad bepleite) multifunctionele inrichting van schoolgebouwen enig maatschappelijk nut zou afwerpen, is het onaanvaardbaar dat in beginsel 70% van het onderwijs daarvan wordt uitgezonderd. Deze leden zagen – in het licht van de eerder gehouden discussie omtrent het eigendom van schoolgebouwen, waarbij ook van regeringswege is erkend dat de Grondwet niet uitsluit dat het eigendom van schoolgebouwen in handen kan worden gelegd van de overheid – niet in waarom niet zodanige voorschriften zouden kunnen worden gegeven dat ook schoolgebouwen in gebruik bij het bijzonder onderwijs zouden voldoen aan het vereiste dat deze zijn ingericht voor andere doeleinden dan het geven van (basis)onderwijs. Deze leden behielden zich dan ook het recht voor ter zake met nadere wijzigingsvoorstellen te komen, indien de Regering in de door haar ingenomen houding mocht volharden.

Het betoog van de Staatssecretaris over de afstemming van WBO en KSW had de leden van de R.P.F.-fractie niet geheel overtuigd. Niettemin toonden zij waardering voor de ernst, die de bewindsman maakt met artikel 23 van de Grondwet, en de grenzen die hij aangeeft voor de afstemming van WBO en KSW.

Het ontging hen echter welke belangen van het onderwijs – met name het bijzonder onderwijs – gediend kunnen zijn met een beter inzicht op gemeentelijk niveau in de behoeften aan onderwijsvoorzieningen en de vervulling daarvan. Zij zouden een en ander graag nader gemotiveerd willen zien. Zij zouden daaraan ook de principiële vraag willen verbinden in hoeverre het bijzonder onderwijs gerekend kan worden tot de publieke voorzieningen.

De hier aan het woord zijnde leden hadden gewezen op ondoelmatige procedures, die het gevolg kunnen zijn van toepassing van de KSW. Is het niet mogelijk, zo zouden zij met het oog op het antwoord van de Staatssecretaris willen vragen, dat een mogelijke doelmatigheid op gemeentelijk niveau toch ondoelmatig uitwerkt op andere niveaus?

Zij informeerden in dit verband ook nog naar het motief om voor wat betreft het bekostigd onderwijs een plan van scholen «slechts» op te nemen in het informatief gedeelte van het plan, zoals bedoeld in artikel 12 van de KSW.

Deze leden hadden de vrees geuit voor het ontstaan van rechtsonzekerheid, omdat enkele artikelen in de WBO pas op een nader te bepalen tijdstip in werking treden. De reactie van de Staatssecretaris vermocht deze leden niet te overtuigen. Zij stelden prijs op enige onderbouwing van de mededeling van de bewindsman ter zake.

Overigens brachten zij deze vraag ook in verband met de door de Staatssecretaris geuite wens om allen, die enigermate bij het kleuteronderwijs of het lager onderwijs zijn betrokken, duidelijkheid te verschaffen over de invoering van het basisonderwijs.

2.5. Onderwijs in eigen taal en cultuur

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden het op prijs dat mede naar aanleiding van hun vragen ter zake artikel 101 zodanig te wijzigen dat daarin de basis wordt gelegd voor toekenning van de bevoegdheid tot het geven van onderwijs in eigen taal en cultuur.

2.6. Zorgbreedte

Het had de leden van de P.v.d.A.-fractie teleurgesteld dat de Regering in het kader van voorliggend wetsontwerp geen aanleiding heeft gevonden om over allerlei zaken die betrekking hebben op het basisonderwijs, waaronder die omtrent de zorgbreedte, te spreken.

Gegeven de nog steeds aanwezige groei van het buitengewoon onderwijs en de pogingen die nog steeds worden ondernomen ook daar scholen voor buitengewoon onderwijs van de grond te tillen waar die ontbreken (o.a. onder aanvoering van het argument dat ter plaatse de deelname aan het buitengewoon onderwijs lager is dan het landelijk gemiddelde), zagen zij niet in waarom daaromtrent in een wetsontwerp inzake het basisonderwijs – waarin het zonder dringende noodzaak verwijzen van een leerling naar het buitengewoon onderwijs (respectievelijk speciaal onderwijs) wil voorkomen – op vragen ter zake door de Regering niet zou worden ingegaan. Overigens waardeerden deze leden dat de Regering op het vlak van de zorgbreedte een advies heeft gevraagd aan de Adviesraad basisonderwijs, en dat naar aanleiding daarvan met de Kamer van gedachten zal kunnen worden gewisseld. Zij meenden nochtans dat de Regering hun zorg met betrekking tot de tot nu toe niet sterk gebleken activiteit ter vergroting van de zorgbreedte in het onderwijs, onvoldoende gewicht heeft toegekend.

Leden van de V.V.D.-fractie vroegen of de Regering al kon aangeven wanneer de Kamer het plan met maatregelen op het terrein van de zorgbreedte tegemoet kan zien.

De leden van de P.S.P.-fractie vonden de antwoorden op de door hen gestelde vraag naar de zorgbreedte onbevredigend. Zij waren het met de Regering eens dat een pakket maatregelen ter verbreding van de zorgbreedte op korte termijn noodzakelijk is. Kan de Regering dan ook toezeggen dat een dergelijk pakket, zeker gezien de invoering van de door haar eerder als negatief beoordeelde verhoging van de leerlingenschaal naar 32, op korte termijn te verwachten is? Welke compensatie wordt hiervoor voorzien?

2.7. Bovenschoolse toewijzing

Hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie onderkenden dat over een bovenschoolse aanstelling van leerkrachten ten behoeve van bij voorbeeld het onderwijsvoorrangsbeleid overleg met daartoe betrokken instanties gewenst is, meenden zij dat ten onrechte het aanstellen van leerkrachten – anders dan voor eigen taal en cultuur – zonder voldoende grond thans wordt uitgesloten op een bovenschoolse manier. Zij zagen zeer wel wegen daartoe wettelijk de mogelijkheid te openen, daarbij onverlet latend dat ter zake alsnog overleg met betrokkenen zou worden gevoerd.

2.8. Inspectie

Aangezien de leden van de P.v.d.A.-fractie reeds bij de behandeling van de WBO te kennen hebben gegeven dat zij er geen bezwaar in zagen indien de inspectie ook zou kunnen worden ingeschakeld bij het geven van een praktisch op ervaringen gebaseerd oordeel over bij voorbeeld leerplannen, konden zij zich vinden in een zodanige regeling dat de inspectietaak niet tot in alle details in de wet zou worden geregeld, maar eventueel nader bij algemene maatregel van bestuur.

Leden van de V.V.D.-fractie bespeurden enige terughoudendheid om in te gaan op de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs. Een verklaring daarvoor zou gevonden kunnen worden in een mogelijke overweging van de kant van de Regering, dat het stellen van eisen aan het basisonderwijs en het toezien op de kwaliteit van het basisonderwijs op gespannen voet zouden kunnen staan met de vrijheid van het onderwijs. Zij vroegen de Regering of zij die mening is toegedaan.

Deze vraag was mede ingegeven door het gevoel van teleurstelling dat bij de V.V.D.-fractie overheerste over de geringe aandacht die in de memorie van antwoord aan de inspectie was besteed. Dit was voor hen aanleiding te vragen of de Regering op overzichtelijke wijze zou kunnen aangeven waartoe de bezinning op de organisatiestructuur en de werkwijze van de inspectie heeft geleid, voor zover van belang voor de inhoud en vormgeving van de basisschool.

Aangezien het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs de facto voornamelijk door de inspectie zal dienen te geschieden, en dit vooral zal gebeuren bij de beoordeling van het schoolwerkplan en van de uitvoering daarvan, vroegen zij de Regering aan te geven welke criteria voor deze beoordeling zijn ontwikkeld, en welk instrumentarium de inspectie hierbij ten dienste staat. Met name vroegen zij of de inspectie uniforme maatstaven zou hanteren ter beoordeling van de in het schoolwerkplan opgenomen leerdoelen ten einde te geraken tot minimum «eindtermen».

Voorts vreesden zij, dat de taak van de inspectie om toezicht te houden op het bereiken van de onderwijsdoelen bemoeilijkt wordt door de ontwikkeling om meer in termen van leerstofgebieden te denken en te handelen dan in termen van leervakken. Zij vroegen naar het oordeel van de Regering dienaangaand.

2.9. Overige wijzigingen van de WBO

Artikel 12

De leden van de C.D.A.-fractie pleitten voor enige soepelheid bij de toepassing van dit artikel in verband met de bijzondere situatie van bepaalde categorieën leerlingen (bij voorbeeld schipperskinderen, kinderen van de trekkende bevolking, kinderen afkomstig uit culturele minderheidsgroeperingen), al onderschreven zij de intentie van de Staatssecretaris om in het algemeen niet verder te verlengen dan negen jaar.

Artikel 16

De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten om een nadere toelichting op de mededeling dat het imperatieve karakter van artikel 16, derde lid, van de WBO «in het belang van de scholen die het aangaat» zou zijn.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden kennis genomen van de opvatting van de Staatssecretaris dat een imperatieve regelgeving voor vermeerdering van het aantal groepsleraren bij stijgende leerlingaantallen te gecompliceerd zou worden. Zij waren benieuwd naar de aard van de bijzondere omstandigheden die in dit verband moeten gelden alvorens een school voor extra leerkrachten in aanmerking kan komen en die een imperatieve regelgeving blijkbaar zo gecompliceerd maken.

Leden van de V.V.D.-fractie vroegen de Regering of zij bereid zou zijn het derde lid van zijn imperatieve karakter te ontdoen gedurende de overgangsfase tot 1992, en tot die tijd slechts in een uiterst geval van het artikel gebruik te maken ten einde een evenwichtige ontwikkeling naar een basisschool conform de doelstellingen van de WBO mogelijk te maken voor die scholen, waarop het betreffende artikel van toepassing zou zijn.

Artikel 18

Het was de leden van de P.v.d.A.-fractie nog niet duidelijk op welke wijze, anders dan via het (gedeeltelijk) meetellen van een leerling die gebruik maakt van het onderwijs van zowel een school voor speciaal als voor basisonderwijs, aan de betrokken school soelaas kan worden geboden bij het bevorderen van de zorgbreedte.

Wanneer kan naar verwachting uitsluitend worden gegeven over de uitkomsten van de studie betreffende een systeem van gedeelde, proportionele telling van leerlingen die zijn ingeschreven op een school voor regulier en een school voor speciaal onderwijs, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie.

Artikel 100a

Het was de leden van de P.v.d.A.-fractie niet duidelijk waarom het onderwijs aan kinderen uit de trekkende bevolking, formeel gesproken, bij amvb zou worden geregeld. Zij gaven er de voorkeur aan dat waar mogelijk aansluiting zou worden gezocht bij de WBO, en dat derhalve zoveel mogelijk bij wet zal worden geregeld. Overigens waren deze leden zeer benieuwd naar de inhoud van de hoofdlijnennotitie over de invulling van de betreffende amvb. Zij vroegen zich af of deze hen nog zou bereiken voor de afhandeling van het wetsontwerp.

3. OVERGANGSWET WBO

3.1. Algemeen

3.1.1. Vorming van basisscholen

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie stelden de volgende vragen.

Deelt de Staatssecretaris de opvatting dat de voor het bepalen van «bijzondere omstandigheden» gehanteerde beoordelingscriteria – die niet wezenlijk anders zullen zijn dan de huidige criteria voor het instandhoudingsbeleid met betrekking tot kleuterscholen en lagere scholen – evenzeer kunnen gelden voor het openbaar onderwijs, en dat deze instandhoudingsgronden evenzeer functioneel zijn bij de vorming van openbare basisscholen?

Om welke reden(en) is het door de ambtsvoorganger van de Staatssecretaris aangekondigde overleg met colleges van GS over deze materie nog steeds niet geopend, en wanneer zal het overleg met het IPO-onderwijs thans aanvangen?

Artikel E 2

Leden van de V.V.D.-fractie waren dankbaar voor de beantwoording van hun vraag over de situatie die zou ontstaan als er in een gemeente één bijzondere kleuterschool en één openbare lagere school zou zijn (of vice versa). Dit voorbeeld verder volgend was het hun nog niet duidelijk welke procedure gevolgd wordt in het geval dat het bevoegd gezag het niet eens wordt, maar er toch op grond van het aantal kleuters en leerlingen slechts plaats is voor één basisschool.

Hetzelfde vraagstuk zou zich ook kunnen voordoen tussen twee bevoegd gezag hebbende bijzondere scholen, doch van verschillende richting.

Een nadere uiteenzetting zouden zij op prijs stellen.

Artikel E 3

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten tot uitdrukking te brengen dat zij kritisch staan ten aanzien van de bepaling dat in de WBO afstanden hemelsbreed worden gemeten. Daarmee wordt immers ook in beginsel verondersteld dat in voorkomende gevallen leerlingen van 4 tot 12 jaar dagelijks een water zouden dienen over te steken, ook ingeval daar ter plaatse een veer of een brug ontbreekt. Dat lijkt deze leden nogal problematisch. Bovendien achtten deze leden dit niet in overeenstemming met de jurisprudentie, ontstaan op basis van onder andere artikel 13 van de Lager-onderwijswet 1920.

Deze leden waren erkentelijk voor het feit dat in artikel E 3 een identieke voorziening is opgenomen voor het openbaar onderwijs, als voor het bijzonder onderwijs werd voorgesteld.

3.1.2. *Personeel*

Algemeen

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden uit de mededelingen in de memorie van antwoord te mogen afleiden dat het «gentlemen's agreement» met de VNG en de besturenorganisaties derhalve geen sluitende rechtszekerheid biedt voor individuele onderwijsgegenden. Zij vroegen of deze gevolgtrekking juist is.

Zij vroegen voorts waarom thans nog geen duidelijkheid kan worden verschaft over de vraag of een overgangsregeling individuele betrekkingvastheid voor het niet-onderwijzend personeel inhoudt.

Met voldoening hadden de leden van de C.D.A.-fractie kennis genomen van het voornemen om het niet-onderwijzend personeel in dienst van een bevoegd gezag een onderwijsrechtspositie te geven, en de formatie van het niet-onderwijzend personeel te regelen krachtens artikel 17, eerste lid. Zij vroegen zich echter af waarvan het afhangt of de desbetreffende overgangsregeling voor dit personeel individuele betrekkingvastheid zal inhouden.

Hoe zal de overgangsregeling ter voorkoming van ontslagen bij de invoering van de 32-schaal zich verhouden tot het personele overgangsrecht zoals voorgesteld in dit wetsontwerp, zo vroegen de leden van de P.S.P.-fractie.

Artikel E 10

Zagen de leden van de C.D.A.-fractie het juist, sprekende over het vijfde lid, dat het bij vervulling van de hier bedoelde vacatures gaat om de keuze of vervulling van de vacature met «overgangsboventalligen» van een ander bevoegd gezag, of niet-vervullen van de vacature? Zij vroegen zich in dit verband af wat de betekenis is van de woorden «bij voorrang».

Artikel E 11

Leden van de V.V.D.-fractie vroegen waarop de verwachting was gebaseerd, dat alle overgangsboventalligen binnen drie jaar na de invoering van de WBO een plaats gevonden zullen hebben in de reguliere formatie van basisscholen.

Voorts verzochten zij de Regering aan te geven wat de situatie zou zijn als de autonome daling van het leerlingenaantal niet buiten beschouwing wordt gelaten.

Nu de Regering besloten heeft een maatregel te treffen om leerkrachten die zouden moeten afvloeien op grond van de verhoging van de leerlingenschaal weer toe te voegen als boventalligen, rees de vraag welke gevolgen dit heeft voor de positie van de bestaande wachtgelders en van de overgangsboventalligen, terwijl ook aan de positie van de hier bedoelde boventalligen zelf in dit kader aandacht geschonken zou moeten worden.

Artikel E 15

De leden van de P.S.P.-fractie waren verheugd over de toezegging van de Regering dat de mogelijkheden voor een meerhoofdige leiding in de vorm van een duobaan door het ministerie zullen worden bekeken. Zij zouden echter, mede gezien de eerdere uitspraken van de Minister ten aanzien van de bevordering van deeltijdarbeid in het onderwijs willen aandringen op een *actief* beleid in dezen.

Zij vroegen zich af wat er wordt bedoeld met de opmerking dat bij de benoeming van de directeur van experimentele basisscholen een – «genoegzaam» – aantal hoofdleidsters zal worden benoemd. Hoeveel is genoegzaam? De leden van P.S.P.-fractie waren van mening dat hierbij naar een gelijk aantal zou moeten worden gestreefd. Op dit moment echter zijn er twee vrouwelijke directeurs van een experimentele basisschool. Dit maakt naar hun mening een actief beleid op dit punt des te dringender noodzakelijk.

3.1.3. Financiële bepalingen

Teleurstellend achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie het dat omtrent de overgangsproblematiek geen duidelijk inzicht kan worden gegeven vóór het tot stand komen van het eindrapport van de commissie-Londo. Zij waren er in het geheel niet van overtuigd dat de financiële gevolgen van de invoering van de WBO in de eerste fase de gemeenten niet voor onvoorziene financiële lasten zouden plaatsen. Indien het inderdaad zo zou zijn dat dit eindrapport niet eerder dan eind 1984 tegemoet kan worden gezien, zouden naar hun oordeel de gemeenten en de schoolbesturen in het ongewisse blijven omtrent de overgangsproblematiek. De leden van de P.v.d.A.-fractie betreurden die onzekerheid.

Zij vroegen ook een reactie van de Regering op de mening van de VNG, neergelegd in het commentaar op de memorie van antwoord, met betrekking tot reserveringen: «Nog niet aangewende reserves binnen die termijn (die zijn opgebouwd uit de bedragen per leerling), die in een volgende vijfjaarstermijn worden aangewend leiden tot een overschrijding in die nieuwe termijn. Op die wijze moet aan het bijzonder onderwijs twee maal worden vergoed». Indien deze vaststelling door de VNG terecht is, achtten de aan het woord zijnde leden een dergelijke regeling onaanvaardbaar. Daarom zouden zij gaarne op dit punt de gewenste duidelijkheid verkrijgen. Dit geldt eveneens voor het door de VNG genoemde bijzondere vraagstuk van het ontbreken van opgebouwde reserves vanwege de te lage kleuteronderwijsuitkeringen in de afgelopen jaren.

De leden van de C.D.A.-fractie nemen aan dat de in het tweede en derde lid van artikel E 26a geschetste bepalingen betrekking hebben op dezelfde periodes als aangegeven in het eerste lid.

3.1.4. Huisvesting en inventaris

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen een nadere onderbouwing van de stellingname op blz. 47 van de memorie van antwoord dat de gemeenten in het huidige bekostigingsstelsel reeds een vergoeding hebben ontvangen voor de vervanging van schoolmeubelen ten behoeve van het bijzonder onderwijs. Deze leden vroegen tevens commentaar van de Regering op de stellingname van de VNG op dit punt: «Anders bestaat het gevaar dat de gemeente de vervanging van meubilair twee keer moet vergoeden aan de bijzondere scholen. Een keer via artikel 72 van de WBO, en de tweede keer via de overschrijding op de rijksvergoeding voor de gemeentelijke scholen» (blz. 8 commentaar VNG).

3.2. Onderwijskundige onderwerpen

3.2.1. Invoering van het basisonderwijs

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de vraag of ook de Kamer in elke fase van de feitelijke inhoudelijke invoering van de WBO – ook na de structurele vaststelling van de wettelijke kaders – regelmatig zal worden geïnformeerd, en wel op zodanige wijze dat daaromtrent de Kamer de vinger aan de pols zal kunnen houden. Daarbij dachten zij ook aan de veralgemening van verworvenheden van de onderscheiden projecten.

Leden van de V.V.D.-fractie namen aan, dat in de laatste alinea op blz. 47 van de memorie van antwoord bij de eerste twee zinnen een deel van de tekst is weggevallen. Zij verzochten dit alsnog te corrigeren.

3.2.1. *Leerplicht*

De leden van de P.v.d.A.-fractie wilden niet verhelen niet erg tevreden te zijn over de wijze waarop hun vragen over invoering van een leerplicht voor vijfjarigen is beantwoord. Op geen enkele wijze is de Regering ingegaan op hun overweging dat het slechts zinvol is tot een leerplicht voor vijfjarigen te besluiten, indien daardoor ook inderdaad de (ouders van de) vijfjarigen zouden worden bewogen (hun kinderen) onderwijs te (laten) volgen. Deze leden, die in beginsel niet tegen een invoering van een dergelijke leerplicht zijn, wensten slechts de verzekering dat door de invoering daarvan ook inderdaad vijfjarigen – die dat thans niet doen – in de toekomst de school zullen bezoeken. De Regering heeft echter niet de moeite genomen daarvoor zekerheden te geven. Aangezien wordt aangegeven dat zowel voor kinderen van wie de ouders een trekkend bestaan leiden, als voor kinderen die om lichamelijke of psychische redenen niet in staat zijn een school te bezoeken, als voor kinderen van wie de ouders bezwaar hebben tegen de richting van de school in de omgeving e.d., ontheffingen mogelijk zijn van de leerplicht, waren de leden van de P.v.d.A.-fractie er niet van overtuigd dat invoering van leerplicht enig voordeel biedt ten opzichte van een situatie waarin op vrijwillige basis 98% van de vijfjarigen de school bezoekt. Indien de Regering niet de moeite neemt enige argumentatie aan te voeren waarom invoering van de leerplicht voor vijfjarigen een grotere deelname aan het onderwijs teweegbrengt dan op vrijwillige basis al het geval is, vermochten zij niet in te zien, waarom invoering van een leerplicht zinvol is. Graag nodigden zij daarom de Regering uit ter zake nadere argumentatie te verstrekken.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden begrip voor het feit dat normen voor de door het schoolhoofd te verlenen tweede vrijstelling van vijf uur van de leerplicht moeilijk zijn te geven, en dat een en ander in goed overleg tussen ouders en schoolhoofd moet gebeuren.

Deze leden realiseerden zich, dat op grond van plaatselijke en regionale omstandigheden verschillen tussen scholen kunnen ontstaan in de uitvoering van de desbetreffende bepaling waarvoor zij begrip hadden. Waar zij de hoop uitspraken op een gedegen en bevredigend overleg tussen ouders en schoolhoofd, vroegen zij zich niettemin af wat er gebeurt als beide partijen niet tot overeenstemming komen. Heeft in zo'n geval wellicht de inspectie hierin dan een rol te vervullen?

Leden van de V.V.D.-fractie zagen vooral nog grote bezwaren tegen het verlagen van de leerplichtige leeftijd tot de 5-jarige leeftijd. Bij hen leefde sterk de gedachte de leerplichtige leeftijd te doen ingaan op het moment, dat de 6-jarige leeftijd wordt bereikt. Zij verzochten de Regering haar standpunt dienaangaande kenbaar te maken.

De leden van de P.S.P.-fractie werden door het antwoord op de vraag naar de samenstelling van de groep vijfjarigen die thans geen kleuterschool bezoekt in hun overtuiging gesterkt dat een leerplicht voor deze leeftijdsgroep niet echt noodzakelijk is. Is het juist dat eveneens 2% van de wél leerplichtige kinderen regelmatig verzuimt? Hoe is de samenstelling van deze groep? Waarom moet voor de ontheffing tot 10 uur overlegd worden met de school? Deze leden waren niet overtuigd door de antwoorden van de Regering. Wat is de reactie van de Regering op een partiële leerplicht, waarbij de ouders het recht hebben hun kind een gedeelte van de schooltijd niet naar school te laten gaan?

Naar aanleiding van het antwoord van de Staatssecretaris met betrekking tot leerplicht en inschrijvingsplicht vroegen de leden van de R.P.F.-fractie

zich af of een plicht ooit een vrijblijvende zaak kan zijn. Naar het oordeel van deze leden is er namelijk geen onderscheid te maken tussen leerplicht en inschrijvingsplicht, aangezien in beide gevallen sprake is van een verplichting. Een inschrijvingsplicht geeft echter meer ruimte aan de ouders om te beoordelen in hoeverre hun kind in staat is een school te bezoeken.

De G.P.V.-fractie betreurde de vasthoudendheid van de Staatssecretaris op het punt van de verlaging van de leerplicht. De in de memorie van antwoord gegeven argumentatie vermocht deze fractie niet te overtuigen. Te eenzijdig wordt vrijwel alle nadruk gelegd op het waardevolle dat de basisschool het kind te bieden heeft, terwijl te weinig gewicht wordt gehecht aan de vrijheid en verantwoordelijkheid van de ouders om zelfstandig te beoordelen of het kind reeds rijp is voor de schoolgang. Deze fractie bestreed de juistheid van de opvatting van de bewindsman dat een wettelijke fundering gewenst is om van vroegtijdig schoolbezoek van daartoe geschikte kleuters te zijn verzekerd. Immers, reeds op dit moment is een vroegtijdig schoolbezoek voor 98% verzekerd. De wettelijke fundering heeft materieel slechts betekenis voor de nog resterende 2%.

De G.P.V.-fractie wees erop, dat de leerplicht als zodanig een ver gaande inbreuk is op de vrijheid van de ouders. De invoering van deze wettelijke verplichting is destijds bepaald niet als een eenvoudige en weinig principiële zaak gezien. De leerplicht is op dit moment een vanzelfsprekende zaak en terecht. Maar die vanzelfsprekendheid ontslaat de wetgever niet van de plicht een uitbreiding van de leerplicht niet zonder gegronde redenen voor te stellen c.q. op te leggen. Die gegronde redenen ontbreken thans naar het oordeel van deze fractie. Wat verhindert de Regering overigens om later met dezelfde argumenten een verlaging tot vier jaar voor te stellen?

Van de resterende 2% mag wel verlangd worden dat de ouders expliciet wordt gevraagd zich rekenschap te geven van hun verantwoordelijkheid ten aanzien van hun kind. Het voorstel van de Raad voor het Jeugdbeleid bood daartoe een geschikte en realistische mogelijkheid. Deze fractie betreurde het dat de bewindsman dit voorstel zonder argumentatie had afgewezen. Welke ongewenste effecten voorziet de bewindsman in de praktijk als dit voorstel zou worden aanvaard? Voelt de bewindsman zich niet aangesproken door het zwaardere accent dat in dit voorstel wordt gelegd op de vrijheid en verantwoordelijkheid van de ouders zonder dat de overheid geheel tot een afwachtende houding wordt gewongen?

3.2.3. *Nascholing*

Met betrekking tot de nascholing wensten de leden van de P.v.d.A.-fractie met de Regering nader van gedachten te wisselen in een op korte termijn met de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen te voeren mondeling overleg. Daarom wilden zij thans afzien van het vragen van verdere inlichtingen ter zake.

3.2.4. *Engels*

Het verheugde de leden van de P.v.d.A.-fractie dat in beginsel de mogelijkheid bestaat om per 1 augustus 1988 het Engels verplicht in te voeren in het basisonderwijs. Zij vroegen zich echter af of het op vrijwillige basis invoeren van het Engels geen extra financiële last met zich brengt voor de gemeenten. Indien dat het geval is, behielden zij op dit punt ernstige bezwaren, zo het Rijk op dit punt niet tegemoet zou willen komen. Op zich konden zij zich verenigen met een nader onderzoek door de SLO naar de gevolgen van de invoering van het Engels in het basisonderwijs voor leerlingen uit culturele minderheden.

Zonder de resultaten van een dergelijk onderzoek te kennen wilden deze leden zich echter niet zonder meer aansluiten bij de conclusie van de Regering, dat er geen aanleiding is om in verband met het onderwijs aan kinderen van culturele minderheden de invoering van het Engels (voor deze kinderen) nader te overwegen.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of, en zo ja op welke wijze, in het vergoedingensysteem rekening is gehouden met de mogelijkheid tot bekostiging van vrijwillige invoering van het Engels.

Deze leden hadden kennis genomen van de aantallen onderwijsgevenden die volgens het nascholingsplan tot 1988 kunnen worden nageschoold en van de poging die de Staatssecretaris zal doen om overblijvende middelen voor de nascholing aan te wenden voor het Engels. Indien dat laatste mocht lukken, moet hieruit dan worden geconcludeerd dat verplichte invoering van het Engels wellicht eerder dan 1988 mogelijk is?

Betekent het totaal van 16 000 tot 1988 na te scholen onderwijsgevenden dat dit aantal het totaal aangeeft van de daarvoor in aanmerking komende onderwijsgevenden? Waar wordt gesproken over «de daarvoor in aanmerking komende onderwijsgevenden», om welke onderwijsgevenden gaat het dan? Komen ook werkloze onderwijsgevenden voor nascholing Engels in aanmerking? Met het oog op het behoud van hun kansen op de arbeidsmarkt, vroegen deze leden zich af of deze categorie ook de mogelijkheid tot nascholing wordt geboden.

Een andere vraag betrof docenten die ten gevolge van het verdwijnen van de h.a.v.o.-toppen werkloos worden of dreigen te worden. Zullen deze docenten wellicht bij voorrang worden ingeschakeld voor het verzorgen van de nascholing Engels?

Welke instituten zullen de nascholing gaan verzorgen, en op welke wijze zal geselecteerd worden?

Voor wat betreft de mogelijkheden die worden onderzocht om de educatieve omroep bij de nascholing te betrekken, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af of er wellicht al contacten zijn geweest met de NOT om te bezien welke mogelijkheden er zijn om te komen tot integratie van het nascholingsprogramma dat door de PABO's wordt verzorgd en het aanbod van de NOT en TELEAC.

Ten slotte vroegen zij zich af hoe de Staatssecretaris de nascholing na 1988 denkt te regelen. Naar hun mening zal iedere onderwijsgevende die is opgeleid aan de «oude» pedagogische academie, ook de werkloze bevoegde leerkracht, de mogelijkheid moeten worden geboden nascholing te volgen op kosten van de overheid.

De leden van de R.P.F.-fractie toonden zich eveneens bezorgd over de gefaseerde invoering van het Engels. Het antwoord van de Staatssecretaris had hen niet overtuigd, hoewel zij het een goede zaak achtten dat de verplichting tot het geven van het Engels voor alle scholen gelijktijdig zal ingaan. Zij betreurden het echter dat iedere school toch nog desgewenst op een eerder tijdstip het Engels kan invoeren. Zij wezen daarom nogmaals op het concurrentie-effect, dat ongetwijfeld zal gaan optreden in een tijd dat het leerlingenaantal sterk terugloopt.

3.2.5. Vakonderwijs

Met betrekking tot het vakonderwijs wensten de leden van de P.v.d.A.-fractie met de Regering nader van gedachten te wisselen nadat een Formatieregeling WBO in het Georganiseerd Overleg is besproken en aan de Kamer voorgelegd.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden waardering voor de positieve intenties van de Staatssecretaris ten aanzien van het vakonderwijs, al betreurden zij het dat op dit ogenblik nog niet al te veel duidelijkheid kan worden verschaft over de uiteindelijke positie van dat vakonderwijs onder de WBO. Wanneer kan de definitieve standpuntbepaling worden verwacht?

3.3. Overige wijzigingen

De leden van de P.v.d.A.-fractie stelden de vraag of de in artikel E 52 opgenomen uitzonderingen in beginsel niet zo zouden kunnen worden opgerekend, dat uiteindelijk een school voor 6–12-jarigen een normaal verschijnsel onder de WBO zou kunnen gaan vormen.

4. HOOFDLIJNEN AMVB'S WBO

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de hoofdlijnen van de vier voornaamste amvb's van de WBO, te weten de Formatieregeling, het Rechtspositiebesluit, het Bekostigingsbesluit en het Bouwbesluit. Hoewel genoemde leden begrip opbrachten voor de huidige onzekere financiële situatie en de voortdurende dreiging van noodzakelijke bezuinigingen, vroegen zij zich af, welke waarde toegekend kan worden aan de voorgelegde «hoofdlijnenpapieren» als de Staatssecretaris in de aanbestedingsbrief BO/KL – 670 327 schrijft:

«Ten aanzien van de financiële aspecten van de verschillende regelingen dient opgemerkt te worden, dat de beslissingen over bezuinigingen die nog genomen zullen worden dan alsnog in de betrokken regelingen verwerkt dienen te worden. Voorzieningen die regelingen inhouden die op vergelijkbare wijze nu in het kleuter- en lager onderwijs niet voorkomen, zullen alleen geregeld kunnen worden binnen de beschikbare gelden van het basisonderwijs».

4.1. Formatiebesluit WBO

Positief waardeerden de leden van de C.D.A.-fractie dat de huidige faciliteiten voor concentratiegebieden met veel leerlingen uit culturele minderheden beschikbaar blijven voor het primair onderwijs.

De toewijzing van formatieplaatsen voor onderwijzend personeel geschiedt op basis van formatieplaatsen van 40 uur of delen daarvan. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of bij de opzet van deze amvb's wordt overwogen uitvoering te geven aan het voornemen van de Regering om degenen die zich voor de eerste maal op de arbeidsmarkt presenteren, een werkkring van maximaal 32 uur aan te bieden.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met instemming kennis genomen van het voornemen onder de WBO een structurele basis te creëren voor taakrealisatie van de schoolleiding. Zij vroegen zich echter af van welke andere factoren dan het aantal toegekende formatieplaatsen uit de basisformatie en de extra-formatie voor onderwijsachterstanden de taakrealisatie afhankelijk is. Welke mogelijkheden zijn er wat dit betreft voor kleine basisscholen? Wordt bij de taakrealisatie van de schoolleiding geen rekening gehouden met het feit dat de invoering van de WBO binnen het schoolgebeuren voor de schoolleiding – met name in de aanvangsperiode – een extra zware belasting zal betekenen? Het onderhouden van contacten met de ouders, die in de toekomstige basisschool een duidelijke inbreng zullen gaan leveren, zal bij voorbeeld – zeker in de beginfase – hoofdzakelijk op de schouders van de schoolleiding neerkomen.

Deze leden vroegen zich af of in verband met deze problematiek kan worden onderzocht of er mogelijkheden gevonden kunnen worden voor tijdelijke voorzieningen. Gaarne vernamen zij de opvatting van de Staatssecretaris over deze materie.

Voor het bepalen van de formatie voor scholen met leerlingen in achterstandssituaties geldt o.a. het criterium van de budgettaire middelen voor het minderhedenbeleid. Kan de Staatssecretaris aangeven waarom uitsluitend dit punt is genoemd als één van de criteria, en niet het budget voor het gehele onderwijsvoorrangsbeleid? Zijn uitsluitend de middelen ten behoeve van de culturele minderheden bepalend voor de financiële mogelijkheden? In hoeverre is er sprake van aansluiting bij de komende wettelijke regeling voor het onderwijsvoorrangsbeleid?

In verband met de mening van de Staatssecretaris dat een groepsleraar een klas met een «doorsnee» samenstelling van leerlingen kan opvangen, vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af hoeveel een «klein» aantal leerlingen bedraagt. Welke grenzen worden in dit verband gehanteerd? Hoe is punt c te rijmen met het feit dat onder de categorie «bijzondere» leerlinggroepen wel genoemd worden de leerlinggroepen voorkomend in het «Beleidsplan culturele minderheden in het onderwijs»?

Bij de C.D.A.-fractie rees de vraag of het aantal jaren door de gewogen leerlingen genoten onderwijs meegeteld zou kunnen worden bij het

bepalen van de schoolscore. Gaarne vernamen zij het oordeel van de bewindsman hieromtrent.

4.2. Rechtspositiebesluit

Aangezien het Rechtspositiebesluit nog onderwerp van gesprek uitmaakt in de Bijzondere Commissie, hadden de leden van de C.D.A.-fractie er vooralsnog geen behoefte aan op dit moment op de hoofdlijnen van dit besluit in te gaan.

4.3. Bekostigingsbesluit

De leden van de C.D.A.-fractie onderschreven het streven van de Staatssecretaris om te komen tot een zo eenvoudig mogelijke regeling. Wel drong zich de vraag op om welke redenen in deze regeling een bepaling zal worden opgenomen die het de Minister mogelijk maakt de voorschotten geheel of gedeeltelijk in te houden, indien de voorschriften niet worden nageleefd.

Kan een schoolbestuur daardoor niet al te gemakkelijk in liquiditeitsproblemen c.q. betalingsmoeilijkheden geraken ten aanzien van verplichtingen in verband met personeel en te betalen rekeningen? Bestaat hier niet het gevaar dat personeelsleden te gemakkelijk de dupe worden van het feit dat eventueel een bestuur onzorgvuldig handelt, of wellicht uit onwetendheid niet correct aan bepaalde voorschriften voldoet? Deze leden vroegen andermaal aandacht voor de mogelijkheid om bestuurlijke activiteiten in de bekostigingsregeling op te nemen.

Met betrekking tot de vervoerskosten vroegen zij zich af welke normen en voorwaarden gehanteerd zullen worden bij het stelsel van vergoeding van Rijk aan gemeenten.

4.4. Bouwbesluit

De leden van de C.D.A.-fractie realiseerden zich terdege dat het tot stand brengen en het in stand houden van voldoende en adequate schoolgebouwen in de huidige economische situatie een uiterst zware opgave is. Niettemin vroegen zij zich af hoe de bewindsman een bepaalde minimumkwaliteit van de gebouwen kan garanderen. Gelden de onderwijskundige toetsingsnormen die door de commissie-Londo zijn ontworpen daarbij?

De Staatssecretaris schrijft dat bij eventuele budgettaire problemen bijstelling van de normen zal plaatsvinden; met andere woorden de financiële ruimte bepaalt de normen. De vrijheid van de schoolbesturen naar eigen inzicht in te richten zal ten gevolge van de krappe financiële ruimte uiterst beperkt zijn.

In welke zin wordt het woord «onvermijdelijk» gehanteerd in verband met het toch kunnen afwijken van de eisen? Aan welke omstandigheden wordt hier gedacht?

In het Bouwbesluit noemt de Staatssecretaris de lokalenoppervlakte van de huidige Kleuter- en Lager-onderwijswet, nl. ten minste 56m², en geeft hij voor de toekomstige basiscroeplokalen aan dat deze minimaal 40 m² moet worden. Houdt hij hier voldoende rekening met de mogelijkheid dat het ideaal om met kleinere groepen te gaan werken in het kader van de slechte economische situatie niet waar gemaakt kan worden?

De adviserende rol van de inspectie achtten de leden van de C.D.A.-fractie waardevol. Toch rees bij hen de vraag welke consequenties het niet opvolgen van het advies kan hebben.

Vertrouwend dat de Regering tijdig voor de openbare behandeling van dit wetsontwerp op bovengenoemde vragen en opmerkingen schriftelijk zal hebben gereageerd, acht de commissie deze hiermee voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Van Ooijen

De griffier van de commissie,
Teunissen